

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2012/28
Karar Sayısı : 2012/134
Karar Günü : 27.9.2012
R.G. Tarih-Sayı : 01.01.2013-28515

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Kırıkkale İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 25.4.2001 günlü, 4652 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu'nun 15. maddesinin onbirinci fıkrasında yer alan '*...dört katını...*' ibaresinin Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Kırıkkale Polis Meslek Yüksek Okulu öğrencisi iken Polis Akademisi Öğrenci Disiplin Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda, disiplinsizlik nedeniyle okulla ilişkisi kesilen davacı için yapılan masraflara karşılık çıkarılan borcun 1 ay içinde ödenmesi gerektiğine, aksi takdirde yasal işlemlere başlanılacağına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

25.4.2001 günlü, 4652 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu'nun itiraz konusu ibareyi de içeren 15. maddesi şöyledir:

'Madde 15- Fakültenin esas öğrenci kaynağı polis kolejidir. İhtiyaç halinde, lise ve dengi okulları bitirenler arasından yönetmelikle belirtilecek şartları taşıyan öğrenciler de fakülteye alınabilirler.

İlgili devletlerle yapılacak ikili anlaşmalara bağlı olarak yabancı uyruklu öğrencilerin Akademiye kabul edilmeleri Bakanın onayı ile olur.

Yabancı uyruklu öğrenciler eğitim-öğretimi izleyebilecek Türkçe dil yeterliklerinin sınav ile tespit edilmesinden sonra öğretime başlatılır.

Yabancı uyruklu öğrenciler Akademi öğrencilerine uygulanan kurallara uymakla yükümlüdür.

Polis Koleji mezunlarından yönetmelikle belirlenecek şartları taşıyanlar ve açılacak sınavda başarılı olanlar, Polis Akademisine bağlı fakültelere denkliği Bakanlıkça belirlenen yurt dışındaki yüksek öğretim kurumlarına gönderilebilirler. Bunların eğitim, barınma, iye, ulaşım ve sağlık giderleri için Genel Müdürlük bütçesinden, tutarı İçişleri ve Maliye Bakanlıklarınca belirlenecek miktarda ödenek verilir. Bu öğrenciler mecburi hizmet konusunda

Polis Akademisine bağlı fakültelerde okuyan öğrencilerin sahip oldukları hak ve yükümlülüklerle tabidir.

Akademiye alınacak öğrencilerin nitelikleri ile giriş esas ve şartları yönetmelikle belirlenir.

Öğrenciler, Akademi bünyesinde ücretsiz iâşe edilir, yatırılır, sağlık giderleri ve yönetmelikte tespit edilecek ihtiyaçları Devletçe karşılanır.

Fakülte ve polis meslek yüksek okulu öğrencilerine ayrıca, harp okullarında bulunan askeri öğrencilere ödenen miktarda harçlık ödenir.

Öğrencilerin statülerinin gerektirdiği iş ve işlemler Başkanlıkça yürütülür.

Fakülte, enstitü ve polis meslek yüksek okullarında lisans, lisans üstü veya ön lisans eğitimi yapanlar (yabancı uyruklular hariç) her öğretim yılı karşılığında iki yıl süreyle mecburi hizmetle yükümlüdürler.

*Bunlardan mezun olup olmadığına bakılmaksızın mecburi hizmetle yükümlü olduğu süre içinde, istifa edenler veya ilişkisinin kesilmesini gerektiren bir suç işleyenler ya da sağlık sebebi hariç, başka herhangi bir sebeple ayrılanlar, yükümlülük sürelerinin eksik kısmı ile orantılı olarak kendilerine yapılmış olan öğretim masraflarının **dört katını** tazminat olarak ödemek zorundadırlar.*

Fakülteye evli öğrenci alınmaz ve öğrenciler öğrenimleri süresince evlenemezler.

Polis koleji ile ilgili mecburi hizmet yükümlülüğüne ilişkin diğer mevzuat hükümleri saklıdır.'

B- Dayanılan ve İlgili Görülen Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 10. maddesine dayanılmış; 2. madde ise ilgili görülmüştür.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI ve Erdal TERCAN'ın katılımıyla 30.3.2012 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, Anayasa Mahkemesi Raportörü Canbulut ŞAŞMAZ tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, itiraz konusu kural ile yasal olarak aynı hukuki statüde bulunan ve polis olarak atanmaları öncesinde, idarece yürütülen bir eğitime tabi tutulan kişilerden, 4652 sayılı Kanun'a tabi olarak eğitim verilen kişiler ile 3201 sayılı Kanun'a tabi olarak eğitilenler arasında, mecburi hizmet yükümlülüğünün yerine getirilmemesi nedeniyle uygulanacak yaptırımlar yönünden, yasa önünde eşitlik ilkesine aykırı bir farklılığın oluşmasına neden olduğu, her iki Kanun'a göre de tazminat yükümlülüğünün sebebinin '*mecburi hizmetin yerine getirilmemesi*' olduğu, dolayısıyla itiraz konusu ibarenin aynı hukuki statüde bulunan (gördüğü eğitim nedeniyle mecburi hizmetle yükümlü olan) kişilere, aynı amaçla verilen eğitim nedeniyle yapılan masraflar karşılığında öngörülen aynı nitelikteki mecburi hizmet yükümlülüğünün yerine getirilmemesi durumunda uygulanacak yaptırım niteliğindeki tazminat sorumluluğunu yasa önünde eşitlik ilkesine aykırı olarak düzenlediği, bu nedenle kuralın Anayasa'nın 10. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesine göre, ilgisi nedeniyle itiraz konusu kural Anayasa'nın 2. maddesi yönünden de incelenmiştir.

4652 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu'nun itiraz konusu kuralında yer aldığı 15. maddesinde; fakülte, enstitü ve polis meslek yüksek okullarında ön lisans, lisans veya lisansüstü eğitimi yapanların her öğretim yılı karşılığında iki yıl süreyle mecburi hizmetle yükümlü oldukları, bunlardan mezun olup olmadığına bakılmaksızın mecburi hizmetle yükümlü olduğu süre içinde, istifa edenler veya ilişkisinin kesilmesini gerektiren bir suç işleyenler ya da sağlık sebebi hariç, başka herhangi bir sebeple ayrılanların, yükümlülük sürelerinin eksik kısmı ile orantılı olarak kendilerine yapılmış olan öğretim masraflarının dört katını tazminat olarak ödemek zorunda oldukları kurala bağlanmıştır.

Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen '*kanun önünde eşitlik*' ilkesi, hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak yasa karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Yasa önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

İnsanların güvenli ve huzurlu bir ortamda yaşamaları için önemli bir görev ifa eden Emniyet Teşkilatının esas personel kaynağı polis meslek yüksek okullarıdır. 26.4.2005 günü, 5336 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 2. maddesiyle 4.6.1937 günü, 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'na eklenen ek 24. maddedeki düzenlemeyle getirilen polis eğitim merkezleriyle esas olarak, polis meslek yüksek okullarından mezun olan polis adayı sayısının Emniyet Teşkilatının ihtiyacına cevap verememesi ve bu nedenle, polis memuru istihdamı açısından yeni 2 yıllık polis meslek yüksek okulları açmak yerine, gelişen bilim ve teknolojiye daha kolay uyum sağlayabilen, 4 yıllık yüksek öğretim kurumlarından mezun olanlara en az 6 ay temel polis eğitimi verecek polis meslek eğitim merkezlerinin açılması ve Teşkilatın personel ihtiyacının kısa sürede karşılanması amaçlanmıştır.

Polis meslek yüksek okulları, 4652 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu'nda düzenlenmiş ön lisans düzeyinde eğitim-öğretim yapan bir yüksek öğretim kurumudur. Polis

meslek eğitim merkezleri ise 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'nda düzenlenmiş, Emniyet Genel Müdürlüğü Eğitim Dairesi Başkanlığı bünyesinde faaliyet gösteren meslek öncesi bir kurs niteliğindedir. Başka bir anlatımla güvenlik hizmetlerinin etkin ve süratli bir şekilde yerine getirilmesi ve personel ihtiyacının hızla giderilmesi amacıyla faaliyet gösteren ve öğrencilerinin 6 aylık eğitim sonunda aday polis memuru olarak atandığı polis meslek eğitim merkezleri ile ön lisans düzeyinde 2 yıllık eğitim-öğretim yapan ve bir yüksek öğretim kurumu olan polis meslek yüksek okullarının aynı konumda olmadıkları görülmektedir. Dolayısıyla polis meslek yüksek okullarında okuyan öğrenciler ile polis eğitim merkezlerinde okuyan öğrencilerin aynı hukuksal statüye sahip olmadıkları açıktır. Buna göre, 4652 sayılı Kanun'a tabi olarak eğitim verilen kişiler ile 3201 sayılı Kanun'a tabi olarak eğitilenler arasında, eğitimin niteliği, amaç ve kapsamı yönünden farklılıklar bulunması nedeniyle, mecburi hizmet yükümlülüğünün yerine getirilmemesi durumunda uygulanacak yaptırımlar yönünden bir farklılığın olmasında *'kanun önünde eşitlik'* ilkesine, dolayısıyla Anayasa'nın 10. maddesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Kanunların kamu yararının sağlanması amacına yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle yasa koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir.

Yasa koyucu, düzenlemeler yaparken hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan ölçülülük ilkesiyle bağlıdır. Bu ilke ise *'elverişlilik'*, *'gereklilik'* ve *'orantılılık'* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *'Elverişlilik'*, başvuru önlemin ulaşmak istenen amaç için elverişli olmasını, *'gereklilik'* başvuru önlemin ulaşmak istenen amaç bakımından gerekli olmasını ve *'orantılılık'* ise başvuru önlem ve ulaşmak istenen amaç arasında olması gereken ölçüyü ifade etmektedir.

Hukuk devletinin unsurlarından olan *'ölçülülük ilkesi'* nedeniyle Devlet, kural ihlali nedeniyle öngörülen yaptırım ile ulaşmak istenen amaç arasında makul bir denge kurmak zorundadır.

İtiraz konusu kuralla amaçlanan, oluşturulan personel politikasının aksamadan uygulanabilmesi, diğer bir ifadeyle Emniyet Teşkilatının personel eksikliği gibi bir sorunla karşılaşmaması ve buna bağlı olarak güvenlik hizmetinin etkin ve süratli bir şekilde yerine getirilmesidir. Bu amacı gerçekleştirmek için kullanılan yöntem ise kişinin belli bir süre mecburi hizmetle yükümlü kılınması ve bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi durumunda Devletçe yapılan öğretim masraflarının dört katının tahsili yoluna gidilmesidir.

Polis meslek yüksek okullarından mezun olan polisler, Emniyet Teşkilatının esas personel kaynağını teşkil etmektedir. Bu nedenle bu okullarda okuyan kişinin eğitimi, yetiştirilmesi, teminindeki zorluk ve yerine başkasının ikamesinin zaman ve maddi imkân gerektirmesi sebepleriyle, bu okullardan mezun olan ve temel polis eğitimi konusunda nitelikli insan gücünün kurumda kalmasını sağlamak amacıyla düzenlemeler yapılması gerekli olmakla

birlikte, bu amacı gerçekleştirmeye yönelik tedbirlerin de hukuka ve adalete uygun ve makul olması gerekmektedir.

Güvenlik hizmeti ve polislik mesleğinin toplumsal barış ve huzur adına taşıdığı önem nedeniyle güvenlik görevlileri ile ilgili düzenlemelerde kendine özgü kuralların konulması doğal olmakla birlikte, iki yıllık bir eğitimin sonucu olarak kişinin, sağlık sebepleri dışında bir nedenle, mecburi hizmet yükümlülüğünü yerine getirmeden kurumdan ayrılması durumunda, kendisine yapılan öğretim masraflarının dört katı tutarında yüksek bir tazminata maruz kalmasının, ölçülülük ilkesine ve bu bağlamda Anayasa'nın 2. maddesine uygun olduğu söylenemez.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.

VI- İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında, *'Kanun, kanun hükmünde kararname veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmi Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.'* denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmaktadır.

25.4.2001 günlü, 4652 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu'nun 15. maddesinin onbirinci fıkrasında yer alan *'...dört katını...'* ibaresinin iptaline karar verilmesinin doğuracağı hukuksal boşluk, kamu yararını ihlal edici nitelikte olduğundan gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla iptal kararının, Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VII- SONUÇ

1- 25.4.2001 günlü, 4652 sayılı Polis Yüksek Öğretim Kanunu'nun 15. maddesinin onbirinci fıkrasında yer alan *"dört katını"* ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE,

2- 4652 sayılı Kanun'un 15. maddesinin onbirinci fıkrasında yer alan *"dört katını"* ibaresinin iptal edilmesi nedeniyle, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince İPTAL HÜKMÜNÜN, KARARIN RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK ALTI AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE,

27.9.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili	Başkanvekili	Üye
Serruh KALELİ	Alparslan ALTAN	Fulya KANTARCIOĞLU

Üye

Mehmet ERTEN

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Burhan ÜSTÜN

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Erdal TERCAN

Esas Sayısı : 2012/28
Karar Sayısı : 2012/134

Üye

Muammer TOPAL

Üye

Zühtü ARSLAN